

между двете произведения са далеч повече и вероятно за мнозина биха били достатъчно основание за несъстоятелност на каквито и да било съпоставки: жанрова разноредовост; опозиционно структуриране на съотношението *фактично* и *фикционално*; противоположна функционалност на стилистичните избори; единичност и множественост на лирическите субекти и редица други. И все пак мотивът за пътя е структуроопределящ и за двете произведения, нищо, че първото го назовава още в озаглавяването си като разходка, а второто предпочита да го премълчи тъкмо в заглавието.

За съвременния читател заглавието „Сантиментална разходка по Европа“ едва ли е цитатно. Ако държи да го разбере, усвои и заплете в интертекстуалната мрежа на литературното отвъд българските му сюжети, подобно четене вероятно ще тръгне по следите на „Promenade sentimentale“ на Пол Верлен, ще му се наложи да свери датировки (стихотворението е публикувано през 1866 г.), да потърси фактични опори (кога и как ще да е стигнало до Вазов) или да навлезе дълбоко в процедурите на иронично деструктивното цитиране, за да открие, че противно на очакваното съществуват и текстове, които няма как, напълно непродуктивно е да бъдат подчинени на повелята за диалогичност⁹. Подобно горчиво преживяване не може да се случи на българския читател. Превод на заглавието би могъл да подведе френскоезичен читател (Promenade sentimentale en Europe), българският обаче е предпазен от напразните усилия на филологическите страсти просто защото самият Вазов се е погрижил за това. Пред Шишманов писателят подрежда друг тип интертекстуална верига, спрямо която творбата остава едновременно и свободна, и ангажирана: „(Стихотворението е) плод на едно весело настроение, което ме нападна, когато дадох свободен полет на своята фантазия и хумор. Не съм се водил от никакъв образец. Беше ми направило само впечатление заглавието на един роман на Флобера: Voyage sentimental. Но самият роман не бях чел“ (Шишманов 1976: 232).

Матричното следване на чуждото образцово литературно битие (за периода това безспорно означава френска литература) е отхвърлено като неактуално, но пък контактът с него е повишен в степен, защото дори мимолетният досег до една негова фраза е напълно достатъчен, за да се отключи поетическата енергия. Поетът не забелязва никаква сгрешеност на препратката към Флобер (все пак откровеното споделяне „самият роман не бях чел“ само предполага, без непременно да твърди „по-късно го прочетох“), а академикът не намира за необходимо да поправи или просто да коментира погрешното помнене. При това семантичната траектория, зададена от фразата заглавие на оригинала (L'Education sentimentale), е двойно отместена в заглавието на новия текст. Първоначално възпитанието и образоването (Education) са разчетени/запомнени през метафоричния пренос на пътуването (Voyage), а след това самата метафора е трансформирана в семантиката на *разходката* (Promenade). От друга страна, употребата на чуждицата *сантиментален* (сантименти, сантиментално, сантименталност, сантименталничка) само привидно остава вярна на оригинала. У Вазов (и не само) тя проявява склонност към допълнително пейоративно оцветяване и често активира богата палитра от иронични конотации¹⁰. Съотнесена с мъжколичния аз на лирическото говорене в творбата, употребата на тази чуждица „превежда“ заглавието в недвусмислено ироничните варианти на